

NGTT

Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács

Készítette: NGTT Titkársága

ÖSSZEFOGLALÓ az NGTT 2020. március 6-i plenáris üléséről

Az ülés ideje: 2020. március 6. péntek, 10.00 óra
Az ülés helyszíne: Emberi Erőforrások Minisztériuma, 1054 Budapest, Báthory utca 10. földszinti nagy konferenciaterem
Soros elnök: Dr. Kucsera Tamás Gergely, Művészeti Oldal

Előadók:

dr. Maruzsa Zoltán, köznevelésért felelős államtitkár (EMMI)
Fekete Péter, kultúráért felelős államtitkár (EMMI)

Dr. Kucsera Tamás Gergely soros elnök köszöntötte a résztvevőket, kormányzati képviselőket, állami vezetőket és megállapította a határozatképességet.

A Gazdasági Oldal felvetette a napirendi pontok felcserélését, melyet Elnök úr által megszavaztatva az oldalak elfogadtak, így az ülés az SZMSZ módosításával kezdődött.

Elnök úr elmondta, hogy az SZMSZ módosításáról szóló javaslatot a tagok megkapták a meghívóval együtt. A módosításra azért került sor, mert több oldal részéről is felmerült a kérés, hogy külsős tagot is delegálhassanak a Tanács munkacsoportjaiba.

Elnök úr megállapította, hogy a Tanács egyhangú szavazással elfogadta az SZMSZ módosítását.

Ezután felkérte dr. Maruzsa Zoltán helyettes államtitkár urat, hogy tartsa meg „Az elmúlt 10 év köznevelés-fejlesztési szakmai irányai, fontosabb kormányzati beavatkozásai és eredményei” című előadását.

dr. Maruzsa Zoltán helyettes államtitkár úr megköszönte a meghívást. A köznevelés fejlesztéséről szóló beszámolóját demográfiai tendenciák bemutatásával kezdte. Az elmúlt évek hazai születési adataiból az látható, hogy a kormányzati családpolitikai intézkedéseknek köszönhetően emelkedő gyermekvállalási kedv ellensúlyozza a szülőképes nők számának csökkenését. Az országos átlag mögött jelentős regionális eltérések vannak: a budapesti agglomerációban várhatóan folytatódik a népességnövekedés, amely már a következő években az iskolai kapacitások bővítését teszi szükségessé. Egyes kistélepüléseken ugyanakkor esetenként a lakosság számának csökkenése, a lakosság elvándorlása tapasztalható, ami az iskola eredményességét is rontja.

Ezt követően az állami intézményi rendszer fenntartásáról beszélt, amely az elmúlt egy évtized legfontosabb strukturális változása volt. 3000 intézménynek számtalanfenntartója

volt. Az állami intézményfenntartás legfontosabb célja az egységes szakmai színvonal és az egyenlő hozzáférés érvényesülése, amelynek feltétele, hogy országosan biztosított legyen az iskolákban a minőségi oktatáshoz szükséges infrastrukturális háttér, a humán erőforrás és a működéshez elegendő költségvetési forrás. Az állami intézményi fenntartásba vétel, illetve ezzel párhuzamosan az egyházi feladatátvállalásnak az intenzívebbé válása stabilizálta a magyar köznevelésnek a rendszerét, és alkalmas arra, hogy kiegyensúlyozott működés valósuljon meg.

Az előadó elmondása szerint a következő stratégiai pont a pedagógus életpálya, a pedagógus ellátottság kérdésköre volt. Jelentős béremelés zajlott le 2013 és 2017 között. Átlagosan 50%-kal emelkedett a pedagógusok bére, ennek eredményeként a pedagógus átlagbérnek a diplomás átlagbérhez viszonyított aránya a 2010. évi 55 %-ról 2016-ra 74 %-ra emelkedett. A pedagógus életpálya mellett egy komoly szakmai fejlesztés is megvalósult: a minősítés, a tanfelügyeleti értékelés, illetve a szaktanácsadói rendszer bevezetése országos, állami rendszerként. Ez sokkal strukturáltabb, összpontosítottabb feladatellátást tesz lehetővé. A pedagógus társadalom előregedése miatt fokozottan szükségessé vált az utánpótlás mennyiségi és minőségi fejlesztése. Ezt támogatja a Klebelsberg Ösztöndíj megteremtése, amely hozzájárult a pedagógusképzésbe jelentkezők számának növekedéséhez. A pedagógusok korfája azt azonban egyértelműen jelzi, hogy a következő tíz évben a nyugdíjba vonulás miatt nagyszámú, a rendszerből kieső tanár pótlására lesz szükség. A TALIS nemzetközi vizsgálat eredményei alapján Magyarországon az OECD-országoknál kedvezőbb a diák-tanár arány: egy tanárra átlagosan 11 tanuló jut, amely alapján nem rendszerszerű pedagógushiányra, hanem strukturális háttérű kihívással nézünk majd szembe.

Az ingyenes tankönyvellátás szintén nagy lépése volt a kormányzatnak. Van gazdája a tankönyvfejlesztésnek, megoldott a kiszállítás. 2020. szeptember 1-jétől a teljes köznevelési tankönyvellátás ingyenessé válik.

A következő stratégiai pont az óvodáztatás kiterjesztésének feladata. 2015 óta kötelező a hároméves gyermekek óvodáztatása. A cél, hogy a gyermekek fejlesztése mielőbb elkezdődjön, minden gyermek az életkorának megfelelő nevelést kapjon, ezért kellett megerősíteni az óvodákban az iskolára való felkészítést. 2020. január óta az Oktatási Hivatal országos adatbázisa alapján a kormányhivatalok követik nyomon a 3. életévet betöltött gyermekek óvodakezdését.

Az egységes szakszolgálati feladatellátás megszervezése szintén nagy cél volt, ez a gyógypedagógusok, a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátására vonatkozó rendszer. 2013-tól megvan a szabályozása, a feladatellátásban közreműködő gyógypedagógusok létszáma a 2010-es 5700-ról 2019-re közel 10.000-re nőtt.

Következő témaként a végzettség nélküli iskolaelhagyás problémaköréről számolt be államtitkár úr. Bevezetésre került egy végzettség nélküli iskolaelhagyást, lemorzsolódást, veszélyeztetett kört érintő jelzőrendszer, melyhez párosult az Oktatási Hivatal által megvalósított komoly szakmai támogató rendszer. Már csökkenő tendenciát mutat a korai, végzettség nélküli iskolaelhagyás statisztikája, de ez a problémakör még nagyon sok ráfordítást, odafigyelést igényel.

Az előadó fontosnak tartotta kiemelni az elmúlt 10 év időszakából, a gyermekek lelki, szellemi és fizikai fejlődésére fordított nagyobb figyelmet, amely a hittan és az erkölcsstan oktatás órarendjébe való integrálásában is jelentkezett. A mindennapos testnevelés

bevezetésének a célja a tanulók, távlatosan pedig az egész lakosság állóképességének, egészségi állapotának javítása volt. A tanulók testi-lelki fejlődését szolgálja a Lázár Ervin Program, amely az összes általános iskolás tanuló számára lehetővé teszi, hogy évente egyszer eljuthasson színház, tánc- vagy cirkuszi előadásra, őshonos állatok bemutatóhelyeire. Minderre a Kormány 2019-ben 6 milliárd, 2020-tól évente 5,5 milliárd forintot szán. A program nemcsak az állami fenntartású oktatási intézményeket érinti, hanem az összes 1-8. osztályos diákot, több mint 740 ezer gyermeket.

A digitalizáció elég nagy kihívás a köznevelés rendszerében, amely kiterjed mind a digitális infrastruktúrára (eszközök, megfelelő internet sávszélesség biztosítása), mind a tartalmakra, mind a pedagógusok megfelelő módszertani és eszközhasználati felkészültségére. Az eszköz-ellátottság fejlesztése érdekében az elmúlt években több mint 45 ezer notebook, 24 ezer tanulói tablet és 3.000 interaktív panel került a köznevelési intézményekbe, továbbá folyamatban van még 5000 projektor beszerzése is a konvergencia régió iskoláiba. A budapesti és a Pest megyei intézmények további 34.500 digitális eszközt kaptak 2017-2018-ban. A pedagógusok digitális felkészítésének jegyében a 2018/2019-es tanévben 40.000 pedagógus vehetett részt a Klebelsberg Központ által szervezett digitális továbbképzésen, annak érdekében, hogy a beszerzett eszközöket az adott szaktárgyi módszertan alapján minél felkészültebben tudják használni.

Ezután a köznevelési infrastruktúra-fejlesztésre tért ki államtitkár úr. Az elmúlt években számos iskolafelújítás zajlott, amely látványos előrelépést jelentett az intézmények számára; összességében legalább 800 helyen valósult meg vagy van előkészület alatt valamilyen felújítás, bővítés, összesen 276 milliárd forint felhasználásával.

A tartalomszabályozással kapcsolatban elhangzott, hogy 2020-ban megújult NAT egyszerre 21. századi, gyermekközpontú és hazafias szemléletű dokumentum, amely hosszas társadalmi, szakmai egyeztetést követően nyerte el végleges formáját. A NAT határozottan rögzíti a korszerű pedagógiai szemléletmód melletti elkötelezettségét. Megközelítése, a lexikális ismeretek mennyiségének csökkentése mellett (pl. a történelem tantárgy esetében) kifejezetten támogatja a gyakorlatközpontú, a tanulók aktív részvételére épülő módszertani eszközök alkalmazását, a projektalapú oktatást, az ismeretek mellett az alkalmazási képességek és készségek fejlesztését. A NAT továbbá hangsúlyosan foglalkozik azzal, hogy a tanulók képesek legyenek alkalmazkodni a változó munkaerő-piaci kihívásokhoz, emellett valamennyi műveltségterület esetében jelentős hangsúlyt fektet a digitális kompetenciákra. A NAT-ban megfogalmazott elveket, irányokat az egyes tantárgyak és pedagógiai szakaszok vonatkozásában a kerettantervek rögzítik részletes követelmények formájában.

Végezetül államtitkár úr a magyar köznevelés nemzetközi megméréstetéséről szólt pár szót. Mind a PIRLS mérés, mind a TIMSS-vizsgálat mutatja a magyar köznevelés erősségeit. Az országos kompetenciamérésen matematikából és szövegértésből is az elmúlt 10 év legjobb eredményeit sikerült 2019-ben elérni. A 2018-as PISA alapján az OECD átlag alatt 1%-kal lenni jó tendencia, a ráfordításaink, az erőforrásaink, a gazdasági és társadalmi helyzetünkhöz képest szépen visszaadja a pedagógusok elkötelezett munkáját és a tanulók szorgalmát.

Dr. Kucsera Tamás Gergely elnök ezután felkérte az oldalakat a hozzászólásra.

Az **Egyházi oldal** méltatta, a NAT-tal kapcsolatban, hogy a nemzeti értékrend megjelenik, és külön megköszönte, hogy a hit- és erkölcs tantervet bevezették. Mindenki számára fontos,

hogy a magyar oktatás színvonala jobb legyen, mint a versenytársaké, arra kell ösztönözni a kormányzatot, hogy a magyar oktatás az OECD átlag felett legyen.

A **Gazdasági Képviselői oldal** megköszönte az írásbeli anyagot és a szóbeli kiegészítést. A közneveléstől azt várják, hogy olyan művelt és kiművelt emberfők váljanak az ifjú nemzedékekből, akikre ők úgy tudnak tekinteni, mint jól képzett, potenciális munkavállalókra.

A **Civil oldal** üdvözölte a kormány eddig nyújtott tevékenységét, hiszen a 1993. évi LXXIX. törvény eléggé elavult már, 2011. óta láthatóak igazítások, 33 módosításnál tart, valamint a végrehajtási rendelet is huszonötöszer módosult. Kiemelték, hogy 2017. óta az életpálya modell mintha megtorpant volna, és kérdezi, hogy tervezik-e a felülvizsgálatát a 326/2013-as kormányrendeletnek? Az Oldal elmondta, hogy a NAT-ot most értelmezik. Szerintük két fontos dolog hiányzott az 10 év értékeléséből, az egyik, hogy a szakképzés kivált a köznevelés rendszeréből és egy hárompillérű rendszer jött létre. Remélik, hogy további összehangolás történik a köznevelési és a szakképzési ágak között. Megkérdezte, hogy tervezik-e a 2013-ban bevezetett finanszírozási rendszert fejleszteni, mely azóta nem változott? Az Oldal kiemelte, hogy a külföldi nyelvtanulási program nagyon szép program, 90 ezernél több tanuló jelentkezett be, megkezdődtek a szerződések megkötései is. A magyar tehetségprogram szépen működik, vannak jelentős nemzetközi eredményei is, viszont nem látnak finanszírozást, kevés lehetőség van, hogy a tehetségprogramon kívül milyen módon lehetne ösztönözni az alapozást az iskolákban. A sajátos nevelési igényű tanulók, a beilleszkedési zavarokkal küzdő tanulók száma igen intenzíven nő, ezzel összefüggésben az egyre növekvő elvárások nehezebben teljesíthetők az intézmények számára. Az Oldal felvetette a kérdést, van-e azzal kapcsolatban felülvizsgálat, hogy mitől nőhet ezen tanulók száma? Kifejtette, hogy a köznevelési infrastruktúra fejlesztése kulcskérdés, a bölcsődei-óvodai programok sikeresek. Érdeklődött ugyanakkor, hogy vannak-e tervek olyan iskolai programok létesítésére, amik nem az állami intézményekre vonatkoznak. Hangsúlyozta a digitális tartalom kibővítését, mert digitális platformokat gyakrabban használnak a diákok.

A **Munkavállalói oldal** megköszönte a tájékoztatót. Üdvözölte a pedagógus pályán tevékenykedő munkavállalók megbecsülésének fontos céljává válását, mely érdekében komoly előrelépések történtek. Hozzátette, hogy ha a másik oldal panaszait meghallgatnánk, más világot mutatna. Szerintük nem nyugodt a helyzet, hanem igenis forró, sztrájkra készülnek a pedagógusok. Az Oldal a bérhelyzettel kapcsolatban annyit fűzött az elhangzottakhoz, hogy az oktatási ágazat minden szereplőjének tisztességes bérré van szüksége és joga, a portástól a konyhán dolgozókon keresztül a műszaki személyzetig, akik éppen olyan fontos szereplői az iskolának, mint a pedagógus vagy az igazgató. Sajnos a Kjt. szorzói devalválódtak.

A pedagógusi életpálya jól indult, de egy év után megszűnt a bérek valorizálása, így a bizalom is megtört. A 2018-as választások után a képviselők megszavazták a képviselői bér valorizálását, aminek a lényege az, hogy az előző évi átlagbérről alkalmazkodik a következő évben a képviselők átlagbére, ennek következtében most automatikus 12%-os béremelésben részesülnek, amikor az átlag jövedelmük háromszorosa a pedagógusokénak. Az Oldal véleménye szerint a közszféra minden dolgozóját megilletné ez az értékálló valorizált bér. A pedagógusok átlag bére nem éri el a nemzetgazdasági átlagot, amely 2019-ben bruttó 367.800 forint, és a pedagógusok között mindenki nyilvánvalóan felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Az Oldal kéri a folyamatos társadalmi párbeszéd megvalósítását.

A **Tudomány oldal** megköszönte a tájékoztatót. Elmondása szerint örömteli az, hogy a családpolitikai intézkedések bővülése hozzájárul a gyermekvállalási kedv emelkedéséhez,

azonban az MNB számításai szerint a lakosság stabilizálásához és a fenntartható felzárkózáshoz évente legalább 110.000 újszülöttre lenne szükség. Itt további beavatkozásokra van szükség. A kötelező óvodai nevelés, az ingyenes tankönyvellátás, az iskolaétkeszítés kiterjesztése hosszútávon véleményük szerint hozzá fog járulni a diákok társadalmi, gazdasági háttéréből adódó különbségeinek csökkentéséhez. Az Oldal is úgy látja, hogy a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése az egyik legfontosabb kihívás. A nemzetközi oktatási felmérések tendenciái alátámasztják az oktatási rendszerünk fejlesztésének helyes irányait. A NAT szellemiségével, a módosítás irányával egyetértenek, viszont véleménye szerint egy ponton azonban lehetne változtatni abban a vonatkozásban, hogy a tanítási módszertan jobban előtérbe helyeződjön. Az Oldal a tanárutánpótlás biztosítását érzi leginkább gondnak, nagyra értékeli viszont az oktatás NAT általi kultúrákövetítő és terjesztő funkcióját.

A **Művészeti oldal** üdvözölte, hogy az oktatás a nemzeti identitás erősítése felé mozdult el. Elmondása szerint év végén volt egy szakképzési törvénymódosítás is, ami alapján a művészeti oktatás is speciális alessé vált, e tekintetben az Oldal továbbra is kéri a közös egyeztetést az ITM, az EMMI és az MMA között. A művészetek területén sok szakmai szervezet kérte, hogy maradjon a tervben a vizuális kép-mozgóképek kultúra oktatása. Felvetette, hogy akár két testnevelés órát is kiválthatna a tánc, hiszen a tánc mindenképpen rászoktatja a gyermekeket az ember és ember közötti kontextusra a virtualizált emberi kapcsolatok világában. Kifejlesztették többek között a „Hallgatni Aranyt” honlapot az évfordulóhoz kapcsolódóan, illetve digitális film és irodalmi lexikont is, lehetőséget megadva a pedagógusnak, hogy éljenek vele.

dr. Maruzsa Zoltán helyettes államtitkár úr viszontválaszaiban kiemelte, hogy a versenyképesség számukra is fontos szempont a korai elhagyás tekintetében, a cél nyilvánvalóan az, hogy mindenkit valamilyen végzettséghez hozzá lehessen juttatni. A nyelvtanulás terén új program indul, mely innovatívabbá illetve kommunikáció alapúbbá tudja tenni a magyar köznevelésben szerzett nyelvi ismereteknek az elsajátítását

A NAT-ról ki fog derülni, hogy hogyan fog tudni működni, a szakképzés kiválása pedig pár év múlva fogja megmutatni a döntés sikerességét.

A sajátos nevelési igények növekedésével kapcsolatban kifejtette, hogy az ilyen nevelési igényű gyermekek 20 évvel ezelőtt is ennyien voltak, csak nem derült ki, most pedig Európa többi országához hasonlóan Magyarországon is 6% körül van a sajátos nevelésű igényű gyermekek száma. Az infrastruktúra tekintetében jelentős fejlesztések zajlottak az iskolarendszerben is, most már nem tapasztalható az óvodai rendszerben a férőhely hiány: rendszer szinten 50 000 hellyel van több, mint ahány gyermek, viszont a bölcsőde vonatkozásában még van munka. 2020 és 2030 között a köznevelésben létszámstabilitás várható, mert azt látjuk, hogy az elmúlt hat évben nagyjából 90 000 gyermek született minden évben.

A magyar oktatási rendszer egyik kritikája, hogy gyermek és gyermek között mennyire nagy különbségek vannak. Itt jelentős szerepe van annak, hogy Magyarországon a gyerekek 14%-a roma háttérű, ami nagyon megnöveli a különbségeket. Itt nehéz eredményeket elérni minden tisztességes megközelítés ellenére. Az, hogy a magyar állam állami fenntartásba vette az oktatási rendszer jelentős részét, fontos, mert az állami intézményfenntartás képes arra, hogy ezeket a különbségeket strukturálisan csökkentse. Szeretnék „összebb húzni” a társadalmat.

A művészeti szakképzés EMMI irányítás alatt marad és örömmel állnak ők is a további együttműködések és fejlesztések tárgyalásához. A kultúra és az oktatás szoros együttműködését legmarkánsabban a Lázár Ervin Program elindítása mutatja. Azon dolgoznak, hogy a 2020-as PISA-nál az OECD átlag felett legyünk. Megköszönte a figyelmet.

Dr. Kucsera Tamás Gergely elnök úr megköszönte dr. Maruzsa Zoltán államtitkár úrnak az előadását és a válaszokat. Megállapította, hogy az oldalak egyaránt támogatták a NAT-ban megfogalmazott célokat és oldalspecifikus észrevételeket tettek. Felkérte Fekete Péter államtitkár urat, hogy tartsa meg előadását a kulturális ágazat legfrissebb eredményeiről, aktualitásairól, fejlesztéséről.

Fekete Péter kultúráért felelős államtitkár úr a napokban megjelent Eurostat 2018-as jelentésével kezdte előadását, mely a tisztán kulturális célú kiadások tekintetében – a GDP arányos adatokat figyelve – Magyarország harmadik éve van az első helyen az EU tagállamai között. Ez meghökkentő és elgondolkasztó adat. Míg 2014-ben a GDP 0,7%-a fordítottuk kultúrára, 2017-ben, 1,7%-át. Jövönk a kulturális értékeinkben rejlik, ezért fontos, hogy a kulturális kincseinket, örökségünket feltárni, megőrizni, továbbadni kell, annak érdekében, hogy gyökereink feltárásával újabb szellemi termékeket hozzunk létre.

Az elmúlt időszakban egy építési hullám söpört végig Magyarországon, a magyar történelemben nem fordult még elő, hogy ilyen mennyiségű közpénzt építésre, beruházásra, az épített értékeinknek a felújítására, új építésére fordítsunk (Hagyományok Háza, Román csarnok), valamint gondoljunk a rengeteg színház felújítására. Ez példátlan beruházási hullám.

Rendkívül büszkék lehetünk arra, hogy a magyar nép kultúrafogyasztó nép (múzeumok, színházak, koncertek, levéltárak látogatása) és a tárcának az a dolga, hogy a kulturális értékeket eljuttassák, megmutassák a befogadónak. A kulturális ágazat feladatköre, hogy működtesse a kulturális intézményrendszert, segítse az alkotókat és közvetítőket, és szolgálja ki a kultúra értő, befogadó közönséget, ezzel szemben pedig keresse meg azokat a társadalmi rétegeket, amelyek nem kultúrafogyasztók, valamint találja ki annak a módszerét, hogy hogyan lehet hozzájuk is eljuttatni a kultúrát. Komoly lépéseket tett ez a kormányzat, hogy bebizonyítsa, hogy a kultúra mindenkié.

Államtitkár úr büszkén tért ki – ahogy az előző előadásban is elhangzott – a Lázár Ervin Programra. Ilyen kezdeményezés nincs máshol a világban, Magyarországon minden 1-8 évfolyamos gyermek évente egyszer eljut egy színházi előadásra. A Program szigorú szakmai normák és minőségbiztosítás mentén épül fel: a diákok a fogadó intézményekben életkori sajátosságaiknak megfelelő, tanulmányikhoz kapcsolódó, az oktatási-nevelési célokkal összhangban lévő előadásokon vesznek részt. Pedagógusoknak képzéseket is tartottak a kulturális nevelés ilyen jellegű fontosságáról. Ez nagyon komoly szervező munkát igényel, 750 000 gyermeket utaztatnak, és sokszor a szülőt is meg kell győzni. Mindez 6 milliárd forintba került.

Mindezen adatok után, mégis mitől lehet az az érzés bennünk, hogy keveset költünk a kultúrára? Az Európai Unió 2019-2022-es időszakra vonatkozó kulturális munkatervre számos olyan alapelvet közöl, amelyeket a magyar kulturális kormányzat már évek óta alkalmaz. Ezek közül az egyik legfontosabb így hangzik: „A jobb kormányzáshoz tisztázni kell az összes érintett szereplő felelősségét és szerepvállalását.” Más országoknak nincs olyan rendszere, ahol párhuzamosan három rendszert tartunk fenn, amelyeket világosan el kell különíteni: 1. Államilag működtetett intézményhálózat (Nemzeti Színház, Nemzeti Múzeum, Hagyományok Háza stb.) 2. Nem állami közszereplők által működtetett rendszer (vidéki színházak, vidéki múzeumok stb.), 3. Privát szereplők (elismert, független alkotó közösségek, egyének szervezetei). Ezt a három rendszert kell egyensúlyba hozni.

A nem állami szereplők elsősorban az önkormányzati és egyházi fenntartású kulturális intézmények. Ezek fenntartásához az állam jelentősen hozzájárul – hiszen alapvetően jogszabályban meghatározott közfeladatot látnak el – de komoly felelőssége van a fenntartónak is a megfelelő működés kialakításában. Az állam szerepe tehát a feladatalapú finanszírozási rendszer stabilizálása, a fenntartóé pedig a legalább azonos arányú működési támogatás biztosítása. Nálunk az 50-60 000 fős városokban is minden este van három kulturális szolgáltatás (színház, koncert, kiállítás). Ez kivételesen nagy érték, amikor a helyi alkotó közösség az ott élő emberekkel közösen hozza létre azt a terméket, amit megmutat a közösségnek. Nincs annál szebb dolog, mikor egy önálló művész, egy önálló alkotó úgy gondolja, hogy ő tenni akar a közösségért és megmutatni a tudását.

Decemberben hozott a Parlament egy szigorú művészeti törvényt, mely törvényben tisztázni kívánta, hogy milyen fenntartói felelőssége van annak, aki egy intézményt működtetni akar. Mindenkinek, aki fenntartói felelősséget vállal egy művészeti csoport vagy intézmény működtetése iránt, tudomásul kell vennie, hogy ez felelősséggel jár. Ha valaki egy értéket termel, akkor az Állam kötelessége, hogy egy támogatási rendszeresen keresztül támogassa. Az így kialakított, a szereplő felelősségét és szerepét újradefiniáló támogatási rendszer célja a kulturális szféra minőségi és hosszú távú fenntarthatóságának garantálása, szigorú szakmai szempontok szerint.

A közös fenntartású színházakat érintő legaktuálisabb kérdés, hogy azoknak az önkormányzatoknak, amelyek hosszú éven keresztül működtetnek színházat és megkapták automatikus módon az állami támogatást, idétől kezdve egy közös működtetési megállapodásban kell az állammal rendezniük a felelősséget. Az állami támogatásért cserébe alapvető elvárás a kulturális minőségbiztosítás: a közös működtetés keretében nyújtott dotáció értékes, a nemzeti kultúra szempontjából is hasznos programokra, fejlesztésekre fordítódik.

Az új törvényben megnevezésre kerültek azok a nemzeti kiemelt intézmények, amelyeket az állam azért hozott létre, hogy a legfőbb üzeneteket, feladatokat rajta keresztül lássa el/ láttassa el. Ugyanennek a törvénynek egy másik részeként kijelölésre kerültek azok a kultúrstratégiai intézmények, amelyek az egyes ágazatoknak, egyes szféráknak a csúcshintézményei. Azért szükségesek a csúcshintézmények, hogy ott működjön a kutatás, a továbbképzés, az iránymutatás. Legyen tehát egy olyan államilag biztosan finanszírozott, megfelelő szakmai háttérrel rendelkező csúcshintézmény minden ágazatban, amelyik irányt tud mutatni az abban az ágazatban lévő valamennyi intézmény számára. Ezen elgondolás alapján létrejött a Nemzeti Kulturális Tanács, amelynek már volt alakuló ülése. A Tanács összetétele a kulturális intézményrendszer teljes egészét lefedi: képviselteti magát a könyvtári-, levéltári, múzeumi-, alkotóművészeti-, előadóművészeti-, és közművelődési szakterület is. Ezeknek az intézményeknek a segítségével fog felépülni a szakmai hálózat.

Dr. Kucsera Tamás Gergely elnök megköszönte az előadást, és felkérte az oldalakat a hozzászólásra.

Az **Egyházi oldal** kérdezte, hogy a Nemzeti Kulturális Tanácsnak van-e programja? Mit tart elsődleges és másodlagos célkitűzésnek?

A **Gazdaság Képviselői** tapasztalata szerint az EU más országainak emberei nem is tudnak rólunk annyit, mint amennyit mi tudunk róluk, a magyar ember általában a világról, a környezetében lévő többi állam sorsáról, kultúrájáról, történelméről sokkal tájékozottabb. Erre

okkal lehetünk büszkék. A dolgozók számára a munkahelyen érő leterheltség után nagyon fontos hogy szellemileg is újra tudják építeni magukat. Mi sem bizonyítja jobban, hogy az 50-es években az Aranycsapat sikerei után felmutatott kiváló munkasikerek az országban. Az ilyen fajta feltöltődésnek gazdaságilag is mérhető pozitív hatásai vannak. Az Oldal egy megoldást ajánlott: ha a nyereségadóból folyósítható TAO támogatásokat nem közvetlenül intézményekhez juttatnák a vállalkozások, hanem egy olyan kulturális közalapítványnak adnák át, amelyhez pályázhatnak a kulturális intézmények. Így onnan kapnák meg a pénzt, hiszen egy alapítvány kuratóriuma döntene arról.

A **Civil oldal** hozzászólásának elején rámutatott, hogy egész kulturális életünk konjunkturális folyamatban van, rengeteg a kulturális fesztivál, folyamatosan nőnek a nemzetközi fesztiválok számai is. Fontos, hogy ezek megvalósításának formája sok vidéki helyszínen zajlik, ez a turisztikai lehetőségeket is bővíti, amelyekre a lokális közösség joggal büszke. Az Oldal különösen üdvözli a múzeumépítéseket. A privát szereplők közé sorolja a civil szervezeteket, akik magas hozzáadott értékű kulturális tevékenységet folytatnak megfelelő színvonalú menedzsmenttel a háttérben. Ennek a háromelemű struktúrának a hatékony együttműködése és szinergiája vezethetne eredményre, ahol mindenkinek megvan a saját pozíciója. Hozzászólásában a könyvkiadás piacát emelte ki, ami a magyar piacon nincs szabályozva, ezért kéri megvizsgálni, hogy hogyan tud az állam beavatkozni. Fontos, hogy mit olvasnak a fiatalok, a szabadidővel rendelkezők és a kultúrára vágyó emberek. Örömet fejezte ki az új kulturális törvénnyel kapcsolatban. Javasolja azon civil szervezetek bekerülésének megfontolását, amelyek közfeladat ellátáshoz kapcsolódó tevékenységet folytatnak. Emlékeztetett, hogy az NGTT keretében létrejött egy kulturális munkacsoport és felajánlotta az együttműködést.

A **Munkavállalói oldal** megköszönte az értékes előadást. Három megjegyzést, kérdést tettek fel: mit tervez a kormány 1) a kulturális területen dolgozók bérhelyzetének felzárkóztatásával kapcsolatban, 2) a Széchenyi Könyvtár elhelyezésével kapcsolatban, 3) a múzeumok vidékre telepítésével kapcsolatban.

A **Tudomány oldal** megköszönte a sokoldalú előadást. Véleménye szerint példamutató az a támogatás, amit kap a magyar kultúra, ez valóban egy csúcsérték Európa szerte. Át kellene gondolni szerkezetileg a kultúra világát, figyelembe véve a három rendszerű struktúrát. Ennek a három területnek az egyensúlya a kérdés. A Nemzeti Kulturális Tanács létrejötte felveti azt a kérdést, hogy nem lenne-e itt az ideje egy hosszabb távú kulturális stratégia kialakításának. Fontos kérdésnek tartja a mecenatúra kifejlesztését és tudatos használatát a kulturális programok támogatása érdekében, mert a nagyobb cégek egyre cselekvőképesebbek. A műkereskedelem kérdése szintén nagyon lényeges: az Oldal ismeretei szerint a kereskedőktől, a befektetőktől teszi függővé, hogy az egyes műtárgyak hogyan értékesülnek, és egyáltalán nem biztos, hogy az az értékes mű tud befutni ezen a műgyűjtő piacon, ami megérdemelné. Az ember racionálisan dönt és cselekszik, a legutóbbi vizsgálatok (tudományos, művészet szociológiai vizsgálatok) azt mutatják, hogy az ember teljes emberként dönt, érzelmileg motivált emberként. Ha ez igaz, akkor a kultúrának nagyobb szerepe van, mint hittük. A készségfejlesztésben a kultúra meghatározó fontos szerepet játszik. A mai kor technikailag is lehetővé teszi az egységlogikai gondolkodású kultúrának a kiépítését, melyet Hamvas Béla nevezett így el.

A **Művészeti oldal** az állam mecénási szerepéről mondott néhány gondolatot. Magyarországon a polgárság lehetősége ellehetetlenült hosszú évtizedeken keresztül. Tény, hogy kialakult történetileg az Állam meghatározó mecénási szerepe, és élünk is a 90-es évek

utáni állami mecenatúra lehetőségével. Erre reflektál, hogy állampolgárként mi ezt természetesnek vesszük, és az is természetes hogy van állami központi kulturális igazgatás. Jó esetben természetesnek vesszük, de ha az állam nem büszke arra a tevékenységére, amit itt részletesen bemutatunk, akkor a polgár sem lesz büszke, nem tudatosul a magyar állampolgárban sem, hogy vélhetőleg többet tud a világról, mint sokszor a világ Magyarországról. Az Oldal érdekes gondolatnak tartja az állam által alapított vállalatok által feltöltött mecenatúra alap létrehozását.

Fekete Péter államtitkár úr viszontválaszában szívből megköszönte a hozzászólásokat. Büszke, hogy a nemzetstratégiai intézményeinknek élén olyan emberek állnak, akik számára természetes, hogy egy keresztény kultúrán gyökerező, az ezeréves kulturális hagyományainkat alapján kialakult értékekre épülő kultúrát kívánunk építeni. A kulturális kormányzatnak felelőssége, hogy ezt valamiféle üzenetben tolmácsolja. A kulturális stratégiák kidolgozása elindult (könyv, zene, közművelődéssel kapcsolatosan), és mindezek elé oda kell tenni a nemzeti hitvallásunkat, mely irányt kell mutasson mindenkinek. Azzal kapcsolatosan, hogy Európa mit tud rólunk és arról, hogy milyen értékeink, kincseink vannak, államtitkár úr kifejtette: egyrészt talán több energiát kellene abba fektetni, hogy az európaiak megismerjenek minket; másfelől Budapest az elmúlt 8 év során elérte, hogy Kelet-közép Európa legélhetőbb városa lett. A mi felelőségünk, hogy Európában még jobban elhíreszteljük, mit tudunk. Felelőségünk, hogy a jó hírt, az értékeinket terjesszük. Szép a gondolat, hogy az oktatás fogja megalapozni a kultúra iránti igényt. Maruzsa államtitkár úrral valóságos csapatként, együtt találjuk ki a koncepciókat, hiszen nagyon jól egymásra tudnak épülni a szóban forgó ágazatok szervezetei.

A gazdaság eredményességéhez a kreatív ipar, a kulturális ágazatok 10-12%-kal járulnak hozzá, a kultúra tehát „visszatesz”. A múzeumépítések két okból fontosak: már nem csupán tárgyakat tároló helyek, hanem olyan közösségi terek, amelyek nevelnek, oktatnak, és egyben turisztikai desztinációk is. A kormányzatnak a szándéka arra irányul, hogy ha valaminek vidéken jobb helye, tere van, nem feltétlenül kell Budapesthez ragaszkodni. Ilyen például a malommúzeum. A kormány célja az, hogy az egyes ilyen intézmények vidékre való delegálásával lehetőséget teremtsen az adott célterületnek a jó működtetésre a hozzá szükséges központi forrás biztosításával.

A civilek pályázatával kapcsolatban valóban szinergiát kell kialakítani. A legfontosabb, hogy azok a források, amelyeket az állam erre biztosítani tud, a legdemokratikusabb, legszakmaibb elosztási rendszeren keresztül jussanak el a civilek számára.

A könyvkiadással kapcsolatban Államtitkár úr kifejtette, hogy Európa közepén egy olyan nyelvvel, amit mi beszélünk egyedül a világon, olyan különleges helyzetben vagyunk, amely egyrészt hátrányos helyzetbe taszít bennünket, másfelől egyedi kincsünk van, ami csak a miénk. Vigyáznunk kell rá és mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy a magyar szó, a magyar írott szó a helyén legyen. Nagyon komolyan veszik, nagyon komoly forrásokat fognak biztosítani annak érdekében, hogy a terület fenntartható és fejleszthető legyen, hisz a gyermekeinkhez el kell jutnia az értékes irodalmi műveknek.

A kormány meghozta azt a döntést, miszerint minden kis településen biztosítani kell egy közösségi teret, és az is meg van határozva, hogy mindenhol kötelező alkalmazni egy programszervezéshez értő szakembert. A Magyar Falu Program rásegít az e célra felhasználható források biztosítására. Bizonyos lélekszám alatti, kisebb vidéki településeken jellemző ugyanis, hogy a könyvtárosi szakmát folytató alkalmazott egyszerre lát el népművelő és közösségszervezői szakfeladatokat is, arra azonban még nincs stratégia, hogy ezt a kettőt hogyan lehetne párhuzamosan, akár összevontan kezelni. Ide kapcsolódóan államtitkár úr két ágazat közös segítségét kéri a kisebb településeken működő, többértékes feladatot ellátó szakemberek munkájának támogatására vonatkozó gyakorlat kidolgozásában.

Államtitkár úr kiemelte, a polgármesterek motiválása szintén fontos, hiszen a helyiek fogják megválasztani őket, a kormánynak pedig egy nemzetépítő motiváltságot kell nyújtania a polgármesterek számára is.

Megengedhetetlen, hogy azok, akik a kultúra területén dolgoznak, ilyen béreket kapjanak, mert tömegesen bevonzza, „elviszi” őket a privát szféra, márpedig őket meg kell tartani. Az intézményvezetőknek kell tehát szabadabb kezet adni, bértömeg-gazdálkodást kell engedélyezni, megoldást jelenthet továbbá a közalkalmazotti rendszer korlátainak feloldása. Folyamatosan küzdenek a béremelésekért, a végső nagy megoldás azonban minden bizonnyal akkor várható, ha az intézményvezetőink nagy felelősséggel szabad kezet kapnak.

A Széchenyi Könyvtár nemzetünk legfontosabb könyvközpontja. Olyan épületre van tehát szüksége, olyan otthont kell találni a könyvtárnak, amely biztosítani tudja mind infrastrukturálisan, technológiailag, hogy a modern kor elvárásainak megfelelően képes legyen ellátni a csúcsintézmény szerepét. Van egy állami mecenatúra, van egy közösségi mecenatúra (például a jegyvásárlás), harmadik pedig a gazdaság mecenatúrája. A TAO rendszer kivezetésének pont az volt az oka, hogy a gazdasági mecenatúra rendszer profitja „nem ott landolt”, ahova eredetileg szánták.

A szándék megvan, most a TAO által megszólított cégekkel való további kommunikálás jelentőségére fektetnek kivételes hangsúlyt. Ki kell találni, hogy tudjuk a volt „TAO-zó” cégeket arra rávenni, hogy mégis támogassák a kultúrát. Végezetül megköszönte az impulzusokat, és a munkabizottság segítő ajánlatát szívesen fogadta.

Dr. Kucsera Tamás Gergely soros elnök zárszavában nyugtázta, hogy az ember értékválasztó, értékelő lény. Nagyon fontos figyelembe venni, hogy az értékválasztó polgárok lehetnek a nemzetnek, a társadalomnak, gazdaságnak és maguk, valamint a közösség számára egyaránt hasznos, jó lelkületben élő tagjai. Az *Egyebek* napirendi pontban nem kívánt senki felszólalni, így Elnök úr megköszönte a Tanács érdemi munkáját, a Titkárság munkáját és lezárta a napirendet.